



Poglądy cyników

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Prezentacja multimedialna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Protagoras, *Filozofia starożytna Grecji i Rzymu*, red. J. Legowicz, Warszawa 1968.
- Laertios Diogenes, *Żywoty i poglądy słynnych filozofów*, Warszawa 2020.



Poglądy cyników

Jules Bastien-Lepage, *Diogenes*, 1873.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Czy wyższe wartość i wzniosłe cele to jedynie słowa, które pozwalają nam oszukiwać samych siebie i manipulować innymi? Cynicy, których można uznać za starożytnych anarchistów, próbowali obnażyć ludzkie zakłamanie. Odrzucali sławę i zaszczyty, bogactwo, normy obyczajowe i wszelkie instytucje. Był to ich sposób na dobre życie, przez co rozumieli życie cnotliwe i wolne. Ostentacyjna pogarda dla wszelkich dóbr materialnych wynikała z przekonania, że one właśnie są tym, co zniewala człowieka, podobnie jak fałszywe ideały.

Twoje cele

- Poznasz poglądy szkoły filozoficznej cyników.
- Ocenisz, jak dzisiejsze rozumienie cynizmu ma się do założeń filozoficznych sformułowanych w starożytnej Grecji.
- Zrekonstruujesz stanowisko cyników w kwestii niezależności.

Przeczytaj

Pojawienie się Sokratesa było przełomem w dziejach filozofii starożytnej. Będące do tej pory na pierwszym planie zagadnienia kosmologiczne ustąpiły miejsca zagadnieniom humanistycznym. Sokrates jako pierwszy zainicjował poważną i metodyczną refleksję etyczną. Metodą uprawiania filozofii i dochodzenia do prawdy stał się dialog. Jego następcy, cynicy, również skupili się na problematyce etycznej.

Poglądy cyników

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/Dhv5yvh1U>

Autor tekstu: Tomasz Tomasik. Czyta dr Paweł Trojanowski.

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Nagranie filmowe lekcji pod tytułem *Poglądy cyników*.

Diogenes Laertios

Żywoty i poglądy słynnych filozofów

Zapytany, gdzie w Grecji widzi się dobrych mężów, odpowiedział: „Dobrych mężów nigdzie, natomiast dobre dzieci w Sparcie”. Gdy raz mówił o rzeczach poważnych, a nikt go nie słuchał, zaczął gwizdać, a gdy się ludzie zgromadzili wokół niego, lajał ich, że na głupi żart zbiegli się skwapliwie, do rzeczy poważnych natomiast ociągali się. Mówił także, że ludzie idą w zawody ze sobą, gdy chodzi o kopanie rowów i ćwiczenie sprawności nóg, ale nikt nie idzie w zawody o to, by stać się doskonałym moralnie. Dziwił się, że gramatycy tak starannie badają błędzenia Odyseusza, własnych natomiast błędów nie widzą, że muzycy zestrzajają struny w lirze,



Jean-Léon Gérôme, *Diogenes*, 1860

Mieszkaniem dla Diogenesa była gliniana beczka. Był widywany, gdy w świetle dziennym zapalał lampę, która miała mu pomóc odnaleźć uczciwego człowieka. Jego towarzyszami były psy, które służyły również jako symbole jego filozofii.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

a o harmonię własnej duszy nie dbają, uczeni wznoszą oczy ku słońcu i księżycowi, a nie widzą tego, co się dzieje pod ich nogami, retorzy chętnie rozprawiają o sprawiedliwości, ale bynajmniej sprawiedliwie nie postępują, ganią skąpców, a sami nade wszystko lubią pieniądze. Potępiał ludzi, którzy chwalą sprawiedliwych za to, że gardzą bogactwem, sami jednak zazdroszczą bogaczom. Gniewali go także ludzie, którzy składają ofiary bogom, prosząc ich o zdrowie, a podczas samej ofiary objadają się ze szkodą dla zdrowia. Podziwiał niewolników, którzy, widząc objadających się panów, nie ruszają zgromadzonych na stole potraw.

Źródło: Diogenes Laertios, *Żywoty i poglądy słynnych filozofów*, Warszawa 2020.

Wpływ i recepcja

Przekonanie cyników o tym, że warunkiem szczęścia jest wyrzeczenie, przejęli stoicy. Ten pogląd był również bliski myślicielom wczesnochrześcijańskim, którzy **ascezę** uczynili podstawą życia duchowego. Filozofa zaczęto utożsamiać z pustelnikiem, który pogardza światem (łac. *contemptus mundi*) i od niego ucieka (łac. *fuga mundi*). Szkoła cynicka istniała aż do VI w. n.e. Z czasem jednak upowszechniło się także negatywne znaczenie cynizmu, rozumianego jako postawa życiowa polegająca na lekceważącym stosunku do obowiązującego w danej społeczności systemu wartości, deprecjonowaniu instytucji, negowaniu autorytetów.

((Protagoras

Filozofia starożytna Grecji i Rzymu

O bogach nie mogę wiedzieć ani czy istnieją, ani czy nie istnieją, ani też jaka jest ich istota i jak się pojawiają.

Wiele bowiem rzeczy stoi na przeszkodzie, aby można było coś o tym wiedzieć; niemożliwość odpowiedniego doświadczenia zmysłowego i krótkość życia człowieka.



Michail Niestierow, *Pustelnik*, 1888/1889

Źródło: domena publiczna.

Polecenie 1

Na podstawie posiadanej już wiedzy dotyczącej innych filozofów starożytnych (np. Talesa z Miletu, pitagorejczyków), spróbuj opisać nowość stanowiska Protagorasa wobec kwestii istnienia bogów (bądź boskości świata).

Słownik

autarkia

(gr. *autarkeia* – samowystarczalność, niezależność, wolność wewnętrzna) pogląd filozoficzny propagujący uniezależnienie się od świata, ascetyczną minimalizację potrzeb i duchową samowystarczalność

asceza

(gr. *askesis* – ćwiczenie, trening) praktykowanie dobrowolnego wyrzeczenia się pewnych dóbr, wartości i aktywności życiowych w celu osiągnięcia świętości, czystości i doskonałości duchowej oraz zbawienia

kosmopolityzm

(gr. *kosmos* – świat + *polítēs* – obywatel) stanowisko sprzeciwiające się podziałom kulturowo-politycznym i terytorialnym; kosmopolici uważają za swoją ojczyznę nie kraj czy inny sformalizowany obszar, ale cały świat; dążą do politycznej i społecznej jedności świata, wolnego od podziałów i konfliktów, stopionego w jedną wspólnotę ogólnoludzką

sensualizm

(łac. *sensus* – zmysł) pogląd filozoficzny oraz psychologiczny głoszący, że wszelka wiedza pochodzi od wrażeń zmysłowych i jest tylko bardziej lub mniej złożonym kompleksem spostrzeżeń

relatywizm

(łac. *re + latus* – imiesłów czasu przeszłego *refero* – odnosić się) pogląd filozoficzny, wedle którego prawdziwość wypowiedzi można oceniać wyłącznie w kontekście systemu, w którym są one wypowiedziane

Prezentacja multimedialna

Filozofia cyników

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 1

Na podstawie prezentacji multimedialnej oraz wcześniejszych wiadomości sporządź mapę myśli z najważniejszymi elementami filozofii cyników.

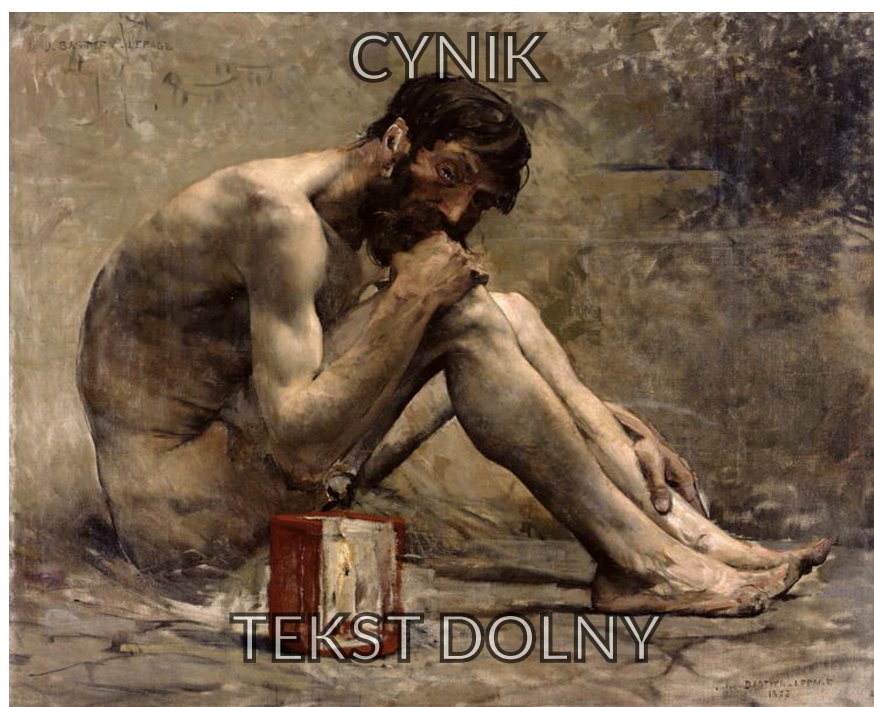
- Cynizm

-
-
-
-
-

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 2

Stwórz mem, w którym przedstawisz postawę cynika.



Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:   

Ćwiczenie 1



Które z poglądów Sokratesa odnajdujesz w naukach cyników?

Ćwiczenie 2



Zaznacz właściwą odpowiedź. *Autarkia* to pogląd filozoficzny, który propaguje m.in...

- uniezależnienie się od świata.
- dążenie do zaspokajania osobistych potrzeb.
- bezwzględne podporządkowanie się państwu.
- podporządkowanie się przewodnikom duchowym.

Ćwiczenie 3



Rozstrzygnij, które twierdzenia są prawdziwe, a które – fałszywe.

Twierdzenie	Prawda	Fałsz
Nazwa <i>cynicy</i> wywodzi się od greckiego przymiotnika <i>kynikos</i> , czyli „psi”.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Założycielem szkoły cynickiej był Diogenes z Synopy.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Cynicy byli przeciwnikami równouprawnienia kobiet i niewolników.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Cynicy uważali, że jedynym celem ludzkiego życia gwarantującym szczęście jest cnota.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Ćwiczenie 4



Uzupełnij tekst podanymi wyrazami. Pamiętaj o użyciu poprawnej formy gramatycznej.

Ćwiczenie 5



Zaznacz, który z niżej wymienionych poglądów nie był głoszony przez starożytnych cyników.

- Celem ludzkiego życia jest cnota.
- Cnotę osiąga się dzięki ascezie.
- Cnota ma charakter ogólny.
- Cnoty nie można się nauczyć.

Ćwiczenie 6



Opisz, na czym polegał kosmopolityzm według cyników.

Ćwiczenie 7



Podzielcie się na dwie grupy: cyników i obywateli Aten. Każda z grup niech wybierze spośród siebie przedstawiciela, który w trakcie 6-minutowej dyskusji będzie próbował przekonać przeciwnika do swojego stanowiska. Wypowiedź mówcy nie może trwać dłużej niż 1 minutę.

1 minuta: cynicy

2 minuta: obywatele Aten

3 minuta: cynicy

4 minuta: obywatele Aten

5 minuta: cynicy

6 minuta: obywatele Aten

Ćwiczenie 8



Zastanów się, jak dzisiejsze rozumienie cynizmu ma się do założeń filozoficznych sformułowanych w starożytnej Grecji.

Ćwiczenie 9



Napisz esej, który byłby rozwinięciem następującej myśli Protagorasa: *O bogach nie mogę wiedzieć ani czy istnieją, ani czy nie istnieją, ani też jaka jest ich istota i jak się pojawiają. Wiele bowiem rzeczy stoi na przeszkodzie, aby można było coś o tym wiedzieć; niemożliwość odpowiedniego doświadczenia zmysłowego i krótkość życia człowieka.*

A large, empty grey rectangular area intended for writing the essay, located below the text and above a horizontal line.

Dla nauczyciela

Autor: Paweł Kaniowski

Przedmiot: Filozofia

Temat: Poglądy cyników

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

III. Pierwsze spory filozoficzne. Uczeń:

- 1) analizuje pytanie „czy istnieje jedna zasada, czy wiele zasad rzeczywistości?” oraz w jego kontekście rekonstruuje spór między monizmem (np. Tales) a pluralizmem (np. Empedokles);
- 2) dyskutuje na temat „czy rzeczywistość w swej istocie jest zmienna, czy niezmienna?”, przedstawiając argumenty na rzecz wariabilizmu (Heraklit) oraz statyzmu (eleaci);
- 3) dostrzega w rozumowaniach eleatów założeń procedury dowodzenia (Parmenides) oraz argumentacji typu *reductio ad absurdum* (paradoksy Zenona z Elei);
- 4) wskazuje na wybranym przykładzie na obecność poglądów filozofów starożytnych w filozofii nowożytnej lub współczesnej (np. heglizm lub filozofia procesu jako odmiana wariabilizmu).

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele lekcji (językiem ucznia):

- Poznasz poglądy szkoły filozoficznej cyników.
- Ocenisz, jak dzisiejsze rozumienie cynizmu ma się do założeń filozoficznych sformułowanych w starożytnej Grecji.
- Zrekonstruujesz stanowisko cyników w kwestii niezależności.

Cele operacyjne. Uczeń:

- pozna poglądy szkoły filozoficznej cyników;
- oceni, jak dzisiejsze rozumienie cynizmu ma się do założeń filozoficznych sformułowanych w starożytnej Grecji;
- zrekonstruuje stanowisko cyników w kwestii niezależności.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- odwrócona klasa;
- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja;
- prezentacja multimedialna;
- praca z tekstem.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Nauczyciel prosi uczniów, aby zapoznali się z filmem zamieszczonym w zakładce „Przeczytaj”.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel, po zalogowaniu na platformie, wyświetla na tablicy interaktywnej lub za pomocą rzutnika temat lekcji. Nawiązując do zagadnień opisanych w sekcji „Wprowadzenie”, omawia zaprezentowane cele. Uczniowie ustalają kryteria sukcesu.

Faza realizacyjna:

1. **Praca z tekstem.** Uczniowie przystępują do cichego czytania tekstu e-materiału. Indywidualnie zapoznają się z treścią w sekcji „Przeczytaj” i zapisują w zeszyte minimum pięć pytań do tekstu. Uwaga: każde z pytań musi rozpoczynać się od słowa

„dlaczego”. Następnie zadają swoje pytania dowolnie wybranej osobie z klasy i odpowiadają na nie. Nauczyciel może wybrać jedno z pytań do zadania domowego.

2. **Praca z multimedium.** Nauczyciel wyświetla na tablicy interaktywnej materiał z sekcji „Prezentacja multimedialna”. Odczytanie polecenia do multimedium: *Na podstawie prezentacji multimedialnej oraz wcześniejszych wiadomości sporządź mapę myśli z najważniejszymi elementami filozofii cyników.* Wspólna praca całego zespołu klasowego nad odpowiedziami.
3. **Ćwiczenia przedmiotowe.** Uczniowie dobierają się w pary i wykonują ćwiczenia nr 1-4. Następnie konsultują swoje rozwiązania z inną parą uczniów i ustalają jedną wersję odpowiedzi
4. Uczniowie wykonują ćwiczenia nr 5-8. Nauczyciel sprawdza poprawność wykonanych zadań, omawiając je wraz z uczniami.

Faza podsumowująca:

1. Uczniowie tworzą memy ukazujące postawę cynika (polecenie 2 z sekcji „Prezentacja multimedialna”). Ochotnicy prezentują swoje memy na forum klasy.
2. Na koniec zajęć nauczyciel raz jeszcze wyświetla na tablicy interaktywnej lub przy użyciu rzutnika temat lekcji i cele zawarte w sekcji „Wprowadzenie”. W kontekście wyświetlonych treści prosi uczniów o rozwinięcie zdania: *Na dzisiejszych zajęciach nauczyłem się...*

Praca domowa:

1. Napisz esej, który byłby rozwinięciem następującej myśli Protagorasa: *O bogach nie mogę wiedzieć ani czy istnieją, ani czy nie istnieją, ani też jaka jest ich istota i jak się pojawiają. Wiele bowiem rzeczy stoi na przeszkodzie, aby można było coś o tym wiedzieć; niemożliwość odpowiedniego doświadczenia zmysłowego i krótkość życia człowieka.*

Materiały pomocnicze:

- Tatarkiewicz W., *Historia filozofii*, Warszawa 2005.
- Brudnik E., *Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie: przewodnik po metodach aktywizujących*, Warszawa 2010.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Nauczyciel może wykorzystać medium w sekcji „Prezentacja multimedialna” do pracy przed lekcją. Uczniowie zapoznają się z jego treścią i przygotowują do pracy na zajęciach w ten sposób, żeby móc samodzielnie rozwiązać zadania.